

ПРЕЛИВАНЕ НА КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Доста много се писа, доста много се изговори за новите земи. Доста възторг се излъ в колоните на вестниците и голъма радост накупил в сърдцата на тия отсамъ и ония отатък старите граници. Възторгът и радостта не спират и нѣма да спрат. Всичко това е естествено и обяснимо: раздѣленитѣ ще могат да се прегърнатъ, да си говорятъ направо, да се гледатъ въ очите и да се борятъ заедно за по-добро бъдеще.

Едно население, до вчера раздѣлено въ три държави, се сплотява и започва да работи и живѣе при еднакви условия и възможности. Западнали градове и села, поради неестествените граници, сега ще могат да растатъ и да се развиватъ...

Ето сжществените причини за тая бликнала радост: **сега бъдещето ще се гради, въ тия разпокъсани по-рано земи, заедно, съ общи усилия.**

Но сега изникватъ хиляди въпроси. Сега ще трѣбва да се запрегнатъ яки ржце за работа. Стопански, политически, културни въпроси гъмжатъ и чакатъ опитната ржка да започне.

Сега ще трѣбва да се опознаваме. Тия отсамъ и ония отатък Бѣлгиса, Шаръ и Пиринъ ще трѣбва да се опознаятъ, да се познаятъ отъ достиженията на културно-националната си дейтелностъ. Сега ще трѣбва да стане едно преливане на мисли и идеи. Така ще се изравняватъ и стѣпките.

А тамъ жаждата за знания е огромна. Насила приобщавано къмъ нужди национални и политически системи, населението отъ тия до вчера разкъсани части е останало твърде много назадъ. Довчерашната власт не му е позволявала да твори и говори на своя езикъ, да пѣе пѣсни, които сж му по сърдце, да декламира стихове отъ любими автори, да украсява стаите си съ портрети на велики писатели и културни деятели, които уважава, да нарежда въ библиотеките си книги, които го интересуватъ...

Но всичко това, далечъ не означава, че тамъ не се е правило нищо. Въпрѣки непоносимите условия на животъ, тамъ е израстнала една просвѣтена интелигенция, която е създавала свои пѣтища, която е водила борби и създавала свой опитъ. Работила е съ ентузиазъмъ и жаръ въ културното и обществено поле и е изградила свои културни ценности.

А това трѣбва да ни наведе на мисълта, че ние има какво да научимъ отъ тая борческа млада интелигенция.

Ние трѣбва да бъдемъ горди, задето падналите довчерашни граници разкриха предъ насъ не едно обезличено стадо отъ роби и нищи духомъ, не едно „малолѣтно“ въ културно, политическо и национално отношение племе, което не може да се държи на краката си и отъ насъ чака да му покажемъ пътя, — а единъ гордъ народъ съ героично минало, съ утвърдени ценности, съ ярко очертана индивидуалностъ, — здраво стѣпилъ на краката си, готовъ за борба и творчество.

Въ лицето на бодрата младежъ отъ героичната родина на безброй славни борци, ние трѣбва да поздравимъ дошлиятъ при насъ не загубенъ сиракъ, а побратима, съюзника, сътвореца на културни блага и събореца за свобода и независимостъ. Това обстоятелство определя и нашето отношение къмъ тѣхъ, преди всичко, като отношение на равноправни, на размѣна на опитъ, на взаимно преливане на културни и обществени ценности. Ние не само ще дадемъ своя опитъ, но и ще получимъ тѣхния, не само ще учимъ, но и ще се поучимъ. Размѣната на опита, преливането на утвърдените презъ нѣколко десетки години ценности — това ще бжде основата, върху която ще се изгради утрешното ни тѣсно сътрудничество въ всички отрасли на живота.

Ние, които сме слушали за героичните устреми на своите братя отвъдъ, тепърва ще ги опознаемъ въ тѣхната сжщностъ. И едно е безспорното и несъмнено върното — нашата общественостъ, особено младежката, ще научи много отъ тѣхъ. Ще почувствува почти осезаемо отъ разказите на своите другари пулса на революционната борба, която е кипѣла въ Бѣлградъ и Скопие. **Много пламъкъ, много твърдостъ, много бойностъ ще се прелѣе въ насъ отъ младежката на Македония.** Много примѣри на героизъмъ и саможертва ще почерпимъ ние отъ тѣхъ. Устремътъ, върата, дръзката смѣлостъ на македонските ни братя трѣбва да опрѣснатъ нашите сили.

И затова, трѣбва да усвоимъ това, което сж придобили, или съ други думи, необходимо е да стане едно преливане на културни ценно-

сти отсамъ и отатък Вардара, отсамъ и отатък Пирина. **Ще трѣбва значи не само вносъ отъ тукъ, но и износъ отъ тамъ.**

Но за да бжде всичко това резултатно, крайно необходима е една системна, упорита и последователна работа. Трѣбва да се даде пълна подкрепа за развиване на една здрава културно-национална дейтелностъ. А затова ще спомогнатъ ония, които ще бждатъ прѣки пионери на културата въ новите земи. Налага се учителите, които ще бждатъ пращани тамъ, да иматъ близко до сърдцето си идеалите и стремежите на тая измжченъ народъ. Да почувствуватъ пулса на неговото изравнено сърдце.

Трѣбва да се разбератъ и разрешатъ най-правилно, най-целесъобразно, най-достойно нарастналите нужди на жадната за просвѣта тамошна младежъ. Откриването фактети въ Скопие и други голѣми градове е едно жизнено мѣроприятие, което чась по-скоро чака своето разрешение.

И още нѣщо. Не трѣбва да се забравя, че въпрѣки своя здравъ патриотиченъ духъ, младите отатък старите граници не сж могли, по съвсемъ понятни причини, да опознаятъ основно героичното и славно минало на своите бащи. Онова, което е било до сега устна легенда, личенъ споменъ, лозунгъ или вдъхновено предание, сега трѣбва да стане научна истина — предметъ на сериозни и задълбочени проучвания. Създаването на културни институти, където обективно да бжде разучена национал-революционната история на македонците, трѣбва да стане чась по-скоро. Разучили и разбрали великото национално дѣло на **Гоце Дѣлчевъ, Пере Тошевъ, Ѓорчо Петровъ и Яне Сандански**, младите синове и дѣщери на тая измжчена, но безпримѣрно героична страна ще почерпятъ най-бодро вдъхновение и най-смѣла въра въ своята нова борба.

Само като се усвои единъ въренъ начинъ на действие, като се върви по очертания безспорно правилени пътя, ние ще постигнемъ истинското изравняване на стѣпките. Успѣемъ ли да разберемъ тоя пътя и да тръгнемъ съ сигурни крачки по него, ние вече сме постигнали много. Останалото ще извърши общия ни трудъ за културно изравняване и времето.